

Ἱστορικά - Ἐθνικά

■ Τοῦ θρυλικοῦ Ναυάρχου Παύλου Κουντουριώτου «τὸ ἀνάγνωσμα»!...

Ἡ πίστη τῶν Ναυμάχων τοῦ 1912-1913*

«Μὲ τὴν βοήθεια τοῦ Σταυροῦ κανέναν δὲν θὰ φοβηθοῦμε...»

Ἡ κρίση πάντα ἔτρεφε τὴν πίστη, τόνωνε τὸν ἄνθρωπο καὶ δυνάμωνε τὴν ἐμπιστοσύνη του στὶς ἠθικὲς καὶ πνευματικὲς ἀξίες.

Γιὰ νὰ ἀντλήσουμε σήμερα αἰσιοδοξία πὸ τόσο χρειαζόμαστε, δὲν ἔχουμε παρὰ νὰ ἀναζητήσουμε παραδείγματα ἀπὸ ἐποχές, ὅταν οἱ παλαιότεροί μας σὲ δύσκολες ἡμέρες κατόρθωναν νὰ σταθοῦν στὰ πόδια τους, ὑπερέβαιναν τὶς δυνατότητές τους καὶ ἔβγαιναν νικητές.

Τότε πὸ τὸ Ἔθνος μας δὲν γονάτιζε, ἀλλὰ ὀπλισμένο μὲ ψυχικὴ καὶ πνευματικὴ δύναμη μεγαλουργοῦσε.

Θὰ πᾶμε λοιπὸν στοὺς σκληροὺς ἀγῶνες τῶν **Βαλκανικῶν Πολέμων**. Τότε πὸ ἡ τιτάνια προσπάθεια τῶν Ἑλλήνων ὀδήγησε στὸν θρίαμβο. Τότε πὸ πρωτοστάτησε φανερὰ ἡ Χριστιανικὴ Πίστη τοῦ Ναυάρχου Παύλου Κουντουριώτη (1855-1935) καὶ τῶν ἀνδρῶν του.

Τὰ περιστατικά, τὰ ὁποῖα θὰ παραθέσουμε θὰ μᾶς μεταφέρουν τὸ πνεῦμα καὶ τὸ ἠθικὸ πὸ ἐπικρατοῦσαν στὸν ἑλληνικὸ στόλο.

* * *

Ἄσταν, λοιπὸν, ὁ Κουντουριώτης ἔστρεψε τὸν «*Ἀβέρωφ*» κατευθεῖαν πάνω στὸν τουρκικὸ στόλο γιὰ ἐπίθεση, ἐκεῖνες τὶς γεμάτες ἀγωνία καὶ ἔνταση πρωινὲς ὥρες τῆς **3ης Δεκεμβρίου 1912**, ἔξω ἀπὸ τὸ ἀκρωτήριο τῆς Ἑλλης, στέλνει ἐκεῖνο τὸ περίφημο σῆμα πρὸς τὰ πλοῖα τοῦ στόλου, γεμάτο πρῶτα ἀπ' ὅλα μὲ ἐμπιστοσύνη πρὸς τὸ Θεῖο:

«Μὲ τὴν βοήθεια τοῦ Θεοῦ καὶ τὰς εὐχὰς τοῦ Βασιλέως... πλέω ἐναντίον τοῦ ἐχθροῦ τοῦ Γένους».

Καὶ δευτέρη σκέψη του, ἀμέσως μετὰ, ἦταν νὰ παραγγεῖλει στὸν

Ἱερέα τοῦ πλοίου, Ἀρχιμανδρίτη Διονύσιο Δάφνο, νὰ τοῦ φέροι ἀπὸ τὴν Ἁγία Τράπεζα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ναυαρχίδας τὸ ξύλινο κουτί.

Ζητάει ἀπὸ τὸν πηδαλιούχο ναύτη Τέντε τὸν σουγιά του, μόνος του κόβει τὴν ταινία τοῦ σφραγισμένου κουτιοῦ, βγάζει τὸν ξύλινο Σταυρό, τὸν ἁγιασμένο στὸν Πανάγιο Τάφο καὶ τὸν ἀσπάζεται (Σ.Σ. ἀπόσπασμα ἀπὸ τὸ ἐπίσημο Ἡμερολόγιο τοῦ πλοίου).

Λέγεται, ὅτι μὲ τὸν Σταυρὸ στὸ χέρι, ὁ Ναύαρχος, συνοδευόμενος ἀπὸ τὸν Ὑδραῖο Ὑπαρχο Κ. Βούλγαρη καὶ τὸν Ἀρχιμανδρίτη, διέρχεται ἀπὸ ὅλα τὰ διαμερίσματα καὶ τὶς ἐπανδρωμένες θέσεις μάχης τοῦ πλοίου, μιλώντας καὶ ἐμψυχώνοντας τὸ πλήρωμα, σὰν νὰ θυμιατίζει:

«...Μὲ τὴν βοήθεια τοῦ Σταυροῦ κανέναν δὲν θὰ φοβηθοῦμε».

Συνεγείρει τὰ πληρώματα καὶ μέσα σὲ ρίγη γενικῆς συγκίνησης, ὁ Κουντουριώτης ἀνεβαίνει στὴν πάνω γέφυρα τοῦ θωρηκτοῦ, τὴν ἀκάλυπτη –γιατὶ δὲν φοβᾶται, ἀκουμπάει τὸν Σταυρὸ στὸ προστατευτικὸ ἀσπίδιο τῆς γέφυρας καὶ μετὰ τὸν κρεμάει στὸν λαϊμό του.

* * *

Αὐτὸ ποὺ συγκινεῖ βαθιὰ εἶναι ὁ προσωπικὸς παράγων στὴν κρίση. **Ἡ** στάση καὶ ἡ προσωπικότητα τοῦ Ἀρχηγοῦ. **Βέβαια**, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν φλογερὴ πίστη στὴν θεϊκὴ δύναμη, κουβαλοῦσε μέσα του Μεγάλῃ Παράδοση, τὰ Ὁράματα τῶν προγόνων του Ναυμάχων τοῦ '21 (τὰ ὁποῖα καὶ ἔβλεπε στοὺς βράχους τῆς «Ἑλλης», ὅπως ἀφηγεῖτο ὁ ἴδιος χρόνια ἀργότερα).

Τότε, ὁ Μιαούλης ἔδινε παρόμοια ἐνθάρρυνση στοὺς συντροφοναῦτες τοῦ ὑδραϊκοῦ στόλου, ὑψώνοντας τὸν μαῦρο Σταυρὸ στὸ κατάρτι τῆς Ναυαρχίδας «Ἄρης», πρὶν ἀπὸ κάθε ἐπίθεση ἐναντίον τῶν Ὄθωμανῶν. **Τότε** ποὺ οἱ σημαῖες τοῦ τρινησίου ναυτικοῦ κυμάτιζαν μὲ κοινὸ τους σύμβολο τὸν Σταυρὸ νὰ πατᾶ πάνω στὴν ἡμισέλινο καὶ νὰ κατισχύει. **Τότε** ποὺ οἱ ναῦτες τῶν ἐλληνικῶν παρώνων (πάρων· μπρίκι, ἰστιοφόρο) *γιουχάριζαν* μὲ χειρονομίες τὶς τούρκο-αιγυπτιακὲς φρεγάτες ὅταν τοὺς κανονιοβολοῦσαν, γιατί ὅπως ἔλεγαν, οἱ *μπάλες* τῶν ὀθωμανικῶν κανονιῶν δὲν θὰ τοὺς πειράξουν ἐπειδὴ τὰ καράβιά τους ἦσαν Χριστιανικά!

* * *

Τὴν 6ῃ Ἰανουαρίου τοῦ 1913, τὴν ἐπομένη τῆς 2ης νικηφόρας ναυμαχίας τῆς «*Λήμνου*» καὶ ἡμέρα τῶν Ἁγίων Θεοφανείων, ὁ Κουντουριώτης εἶχε ὡς πρώτη φροντίδα νὰ δοξάσει τὴν Θεία Χάρη πὺδ στήριξε τὰ ἑλληνικὰ ὄπλα καὶ διέταξε νὰ πανηγυριστεῖ μὲ ξεχω-

ριστὴ μεγαλοπρέπεια ἢ θριαμβευτικὴ νίκη.

Ὁ ἱστορικὸς γράφει:

«...Ὅλοι οἱ ἀξιωματικοὶ συγκεντρώθησαν ἐπὶ τοῦ “Ἀβέρωφ”. Ὅταν ὁ Σταυρὸς ἐρρίπτετο εἰς τὴν θάλασσαν τὰ στόμια τῶν προβόλων τῶν πλοίων ἐχαιρέτιζαν ἐν θριάμβῳ τὸν βαπτιζόμενον Θεὸν καὶ ἡ θάλασσα τοῦ Αἰγαίου ἀντήχει ἐκ τῶν κρότων...»

(Τρύφων Κωνσταντινίδης, «Ὁ ναύαρχος Κουντουριώτης», Ἀθήνα 1917). (Ὁ πλοίαρχος Τρύφων Π. Κωνσταντινίδης, μετὰ τὴν ἀποστρατεία του, δίδαξε ναυτικὴ ἱστορία καὶ τακτικὴ στὴν Σχολὴ Ναυτικῶν Δοκίμων, εὐγενέστατη μορφή καὶ ἀπὸ τοὺς διακριμένους Καθηγητὲς τοῦ γράφοντος).

* * *

Μὰ καὶ ὄλη ἡ ἡγεσία τοῦ Πολεμικοῦ Ναυτικοῦ διαπνευόταν ἀπὸ χριστιανικὰ αἰσθήματα καὶ διακρινόταν γιὰ τὶς εὐσεβεῖς ἀρχές της.

Μία τρανταχτὴ ἀπόδειξις εἶναι ὅτι, κατὰ τὴν διάρκεια τῆς ναυπήγησης τῆς νέας ναυαρχίδας μας, τοῦ «*Γ. Ἀβέρωφ*», ἡ τότε ἡγεσία προσάρμοσε τὰ ναυπηγικὰ σχέδια τοῦ πλοίου, ὥστε νὰ ἐγκατασταθεῖ καὶ μικρὴ ἐκκλησία ἐντὸς τοῦ σκάφους.

Ἡ τόνωση τῆς Χριστιανικῆς Πίστεως τῶν πληρωμάτων θεωρήθηκε ἀπαραίτητο συμπληρωματικὸ ἐφόδιο γιὰ τὴν ἐνίσχυση τοῦ ἠθικοῦ καὶ τῆς μαχητικότητάς τους.

Καὶ πράγματι, λίγα χρόνια ἀργότερα, τὸ Ἐκκλησάκι αὐτὸ τοῦ Ἁγίου Νικολάου φάνηκε στὴν πράξι πόσο ἐπηρέασε τὴν ψυχολογία τοῦ πληρώματος καὶ συνέβαλε στὴν ἐπιτυχία τῆς ἀποστολῆς του.

Ὁ Ἕλληνας ναυτικὸς πίστευε πάντοτε πὺς ὁ προστάτης Ἅγιός του εἶναι παντοῦ καὶ πάντα δίπλα του, κυρίως σὲ περιπτώσεις δύσκολες. **Τὸ** ἔχει ἀνάγκη αὐτό.

* * *

Ένα άλλο χαρακτηριστικό παράδειγμα τῆς θρησκευτικῆς πίστεως καὶ εὐσεβείας ἐκεῖνων τῶν χρόνων ἦταν, ὅτι σὲ ὅλη τὴν διάρκεια τῶν Βαλκανικῶν Πολέμων εἶχε τοποθετηθεῖ στὸν «*Ἀβέρωφ*» στρατιωτικὸς Ἱερέας, ὡς κανονικὸ μέλος τοῦ πληρώματος, ὁ ὁποῖος λειτουργοῦσε Κυριακὲς καὶ Ἑορτές.

Ὁ Ἀρχιμανδρίτης Διονύσιος Δάφνος ἦταν ἀπόφοιτος τῆς Θεολογίας καὶ ἐπὶ χρόνια Καθηγητὴς στὰ Γυμνάσια τοῦ Πειραιᾶ καὶ Ἱεροκέρυκας στὸν Ἱερὸ Ναὸ Ἁγίας Τριάδος.

Τοποθετήθηκε στὴν ναυαρχίδα τοῦ στόλου τὴν 8ῃ Ἰουνίου 1912, τέσσερις μῆνες πρὶν ἀπὸ τὴν ἔναρξη τοῦ πολέμου.

Οἱ τακτικὲς λειτουργίες καὶ ὁμιλίες του στὸ προσωπικὸ καλλιεργοῦσαν ὄχι μόνον τὴν πίστη τοῦ πληρώματος, ἀλλὰ συνέτειναν ἀποφασιστικὰ καὶ στὴν ὁμοψυχία καὶ προθυμία γιὰ ἐκτέλεση τοῦ καθήκοντος σὲ ὅλη τὴν διάρκεια τῶν ἐπιχειρήσεων.

Τοῦτο ὁμολογεῖ στὸ Ἡμερολόγιό του ὁ Κυβερνήτης τοῦ θωρηκτοῦ Ἀντιπλοίαρχος Σοφοκλῆς Δούσμανης καὶ ἐπαινεῖ τὸν ἐμπνευσμένο Ἱερέα, γιὰ τὴν ἐκτέλεση τῆς ἀποστολῆς του λίαν ἐπιτυχῶς καὶ μὲ πολὺ ζῆλο.

Μετὰ τὸν πόλεμο, ὁ Ἀρχιμανδρίτης Δάφνος τιμήθηκε καὶ χειροτονήθηκε Μητροπολίτης Σπάρτης.

* * *

Ένα ἀρκετὰ ἐνδιαφέρον περιστατικὸ συνέβη μία ἀπὸ τὶς τελευταῖες ἡμέρες τοῦ Νοεμβρίου τοῦ 1912, λίγες μόλις ἡμέρες πρὶν ἀπὸ τὴν πρώτη κρίσιμη ναυμαχία τῆς «*Ἑλλης*», τότε ποὺ ὄλοι ἀνέμεναν μὲ μεγάλη ἀνυπομονησία, ἀνησυχία καὶ ἐκνευρισμὸ τὴν πρώτη ἐμφάνιση τοῦ ἐχθροῦ γιὰ νὰ ἀναμετρηθοῦν.

Παρουσιάστηκε στὸν Ἱερέα τοῦ στόλου ὁ δίοπος πυροβολητῆς Σωτήριος Κ. Σκόδρας καὶ τοῦ ἀνέφερε τὸ ἐξῆς γεγονός, τοῦ ὁποῖου ἔγινε μάρτυρας: **Ἐνῶ** καθάριζε τὶς πυριτιδαποθῆκες τοῦ πλοίου, παρατήρησε σὲ ἓνα μεταλλικὸ *κουβᾶ* κάτι σὰν σκιά Ἁγίου, ὁμοιάζουσα περισσότερο μὲ τὴν Εἰκόνα τοῦ Ἁγίου

Νικολάου, και ὅτι μετὰ κάλεσε δύο συναδέλφους του νὰ δοῦν, οἱ ὅποιοι ἔμειναν ἔκθαμβοι πρὸ τοῦ φαινομένου.

Ἔρεας μετέβη στὸν τόπο. Ἐκεῖ εἶχαν συγκεντρωθεῖ πολλοὶ ἄνδρες τοῦ πληρώματος ποὺ ἔβλεπαν τὸν *κουβά* καὶ σταυροκοποῦνταν, τὴν δὲ ἀπεικόνιση διαπίστωσε καὶ ὁ ἴδιος ὁ Ἔρεας.

Τὸ συμβὰν τοῦτο ἦρθε νὰ ἐκφράσει καὶ νὰ τονώσει τὰ θρησκευτικὰ αἰσθήματα τοῦ πληρώματος, λίγο πρὶν ἀπὸ τὸ πραγματικὸ θαῦμα.

Ἀμέσως ὁ Ἔρεας ἐνημέρωσε τὸν Ναύαρχο, ὁ ὁποῖος ἀφοῦ πείσθηκε κι αὐτὸς αὐτοπροσώπως, διέταξε νὰ τοποθετηθεῖ ὁ *κουβάς* στὴν Ἐκκλησία τοῦ πλοίου καὶ παράγγειλε νὰ γίνουν σχετικὲς ὁμιλίες μὲ θέμα: *«Ὁ Θεὸς πλειστάκις διὰ πολλῶν σημείων λαλεῖ τὸ θέλημά Του καὶ ἐξαγγέλει τὴν βοήθειάν Του εἰς τοὺς πιστεύοντας Αὐτόν».*

Ὁ Κουντουριώτης ἀποδέχεται ἀμέσως τὰ αἰσθήματα τῶν ἀνδρῶν του καὶ ἀξιοποιεῖ τὴν εὐκαιρία ὡς μέσο γιὰ νὰ ἐπιτύχει τὴν ἀποστολὴ σ' ἐκεῖνες τὶς κρίσιμες ὥρες γιὰ τὸ Ἔθνος. Καλὸς Χριστιανός, ἀλλὰ καὶ ἔξυπνος Ἀρχηγός. Καὶ ἡ ἀποστολὴ του ἐκπληρώθηκε.

Ἀποδείχθηκε στὴν πράξη ἡ ἀποτελεσματικότητά τῆς πίστεως πρὸς τὸ συγκεκριμένο φαινόμενο πάνω στὸ θωρηκτό. Ἦταν τόσο ζωντανὴ καὶ θαυματουργή, ὅσο ζωντανὴ ἦταν καὶ ἡ πίστη αὐτῶν ποὺ ἀγωνίστηκαν. Ὅποιοσδήποτε τυχὸν ἀμφιβολίες καὶ σκεπτικισμοί, σχετικὰ μὲ τὴν μεταφυσικὴ διάσταση τοῦ θέματος, δὲν ἔχουν καμία σημασία, ἀφοῦ τὸ θαῦμα πραγματοποιηθῆκε πετίτρανα.

Μετέπειτα, ἡ Καθηγήτρια τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Ἀθήνας κ. Κατερίνα Καραπλῆ κατέταξε τὸ θαυμαστὸ τοῦτο γεγονός ἀνάμεσα στὰ μεγάλα περιστατικὰ *θεοσημειῶν* τῆς Ἑλληνικῆς Ἱστορίας, ὅπως τὸ «*Ἐν τούτῳ νίκα*» καὶ ἡ χρῆση θαυματουργῶν ἀχειροποιήτων Εἰκόνων τῆς Παναγίας ἢ Λειψάνων Ἀγίων καὶ ἄλλων θρησκευτικῶν συμβόλων, τὰ ὅποια χρησιμοποιοῦσε ὁ βυζαντινὸς στρατὸς γιὰ τὴν ἐξασφάλιση τῆς νίκης.

Μετὰ τὸν Β' Παγκόσμιον Πόλεμον καὶ τὸν παροπλισμὸ τοῦ θρυλικοῦ πλοίου, τὸ ἱστορικὸ ἐκκλησάκι μεταφέρθηκε στὴν Σχολὴ Ναυτικῶν Δοκίμων στὸν Πειραιᾶ καὶ ἐγκαταστάθηκε στὸ μεσόδρομο τῶν παλαιῶν κτηρίων. Ἐκεῖ ἐτελοῦντο ἡ καθημερινὴ προσευχὴ τῶν μαθητῶν, ἡ γενικὴ κλήση τῶν Δοκίμων καὶ ἄλλες τε-

λετὲς –θυμᾶται ὁ γράφων, Ναυτικὸς Δόκιμος τότε. Καθημερινὴ ἐπικοινωνία μὲ τὴν ἱστορία καὶ τὴν πίστη.

Ἀργότερα, ὅταν ὁ «Ἀβέρωφ» μετατράπηκε σὲ μουσεῖο, τὸ Ἐκκλησιάκι καὶ ὁ θαυματουργὸς *κουβάς* μεταφέρθηκαν πάλι στὸ πλοῖο, ὅπου καὶ ἐκτίθενται σήμερα στὸ κοινό.

* * *

Τὸ 1912-1913 ἡ Χριστιανικὴ Πίστη δημιούργησε τὸ ὑψηλὸ φρόνημα καὶ ἀποτέλεσε τὸ πλεονέκτημά μας ἀπέναντι στοὺς Ὀθωμανούς, *ἔκανε τὴν διαφορά.*

*Ἦταν ἔργο τῆς Πρόνοιας τοῦ Θεοῦ νὰ ἔχει ὁ Στόλος τοῦ Αἰγαίου Ἀρχηγό, ὄχι μόνο ἓναν γενναῖο πολεμιστή, ἀλλὰ ταυτόχρονα καὶ ἓναν πιστὸ Χριστιανό, ὁ ὁποῖος διέθετε, ἐκτὸς ἀπὸ θάρρος, καὶ ψυχικὲς δυνάμεις μεγάλες. *Ἐτσι ἄλλωστε ἐγίνε καὶ τὸ θαῦμα.

*Ὁ Ναύαρχος τιμήθηκε καὶ δοξάστηκε, ὅσο κανεὶς ἄλλος ἐν ζῶῃ, μένοντας μέχρι τὴν δύση τοῦ βίου του σεμνὸς καὶ εὐσεβής.

*Ἡ Διαθήκη του ἀποτελεῖ ρητὴ ὁμολογία τούτου καὶ παρακαταθήκη πολύτιμη γιὰ ὅλους μας:

«Ἡ Διαθήκη μου

Ἐξῆσα πιστὸς εἰς τὴν Χριστιανικὴ Ἱερουργίαν καὶ εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Ὁρθόδοξον Ἑλληνικὴν Ἐκκλησίαν.

Ἀγάπησα δι' ὅλης τῆς ψυχῆς μου τὴν Πατρίδα μου.

Κατὰ τὸ μέτρο τῶν δυνάμεών μου

καὶ τὴν βοήθεια τοῦ Θεοῦ

ἐξετέλεσα τὸ καθήκον μου...

Ἐν Ἀθήναις, 15 Νοεμβρίου 1926

Παῦλος Κουντουριώτης».

(*) Περιοδ. «Ἐλεύθερο Βῆμα», Σεπτέμβριος-Ὀκτώβριος 2016. Τοῦ Ἀντιναυάρχου Δημητρίου Λισμάνη ΠΝ εα. • Ἐπιμέλ. ἡμετ.